

DOINA CETEA (25 noiembrie 1942, Cetea, Bihor – 9 februarie 2024, Cluj-Napoca). Pseudonimul Doinei Bendorfeanu, poetă și prozatoare. Absolventă a Institutului Tehnic de Drumuri și Poduri Cluj (1963). Debut cu versuri în revista *Steaua* (1965). Din 1984, referent de specialitate la Filiala Cluj a Uniunii Scriitorilor, iar, între 2009 și 2013, vicepreședinte al Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor.

Volume: *Culorile începutului* (versuri), Ed. Dacia, 1968; *Cutremurul albastru* (versuri), Ed. Dacia, 1973; *Ziua și noaptea cuvintelor* (versuri), Ed. Dacia, 1977; *În fața luminii* (versuri), Ed. Dacia, 1981; *Agave* (versuri), Ed. Dacia, 1985; *Corabia de cristal* (versuri), Ed. Dacia, 1987; *Iataganul și alte povestiri*, Ed. Ion Creangă, 1988; *Magica întâlnire* (versuri), Ed. Dacia, 1988; *Misterul din lacul nufeurilor* (povestiri pentru copii), Ed. Ion Creangă, 1990; *Triunghiul Bermudelor* (versuri), Ed. Dacia, 1992; *Poiana nălucilor* (povestiri pentru copii), Ed. Clusium, 1997; *Fantoma corăbiei stea*, ediție bilingvă, română-engleză, Ed. Cogito, 1999; *Taximetrul roșu* (proză scurtă), Ed. Casa Cărții de Știință, 2002; *Binoclul motanului Potifar: povești de dimineață*, Ed. Societatea Culturală „Lucian Blaga”, 2002; *Vremea lui Gelu* (nuvelă istorică), Ed. Casa Cărții de Știință, 2003; *Casa iluziilor* (versuri), Ed. Dacia, 2004; *Ierboaia* (proză scurtă), Ed. Casa Cărții de Știință, 2010; *Ziua și noaptea cuvintelor*, antologie, Ed. TipoMoldova, 2012; *Voievodul Gelu. O poveste*, Ed. Eikon, 2014; *Istorii* (versuri), Ed. Școala Ardeleană, 2017; *O sută și una de poezii*, (antologie), Ed. Academiei, 2020; *Dincolo* (proză scurtă), Ed. Școala Ardeleană, 2022.

Prezintă cu poeme și proză în antologii din țară și din străinătate. Membru al Uniunii Scriitorilor din România din 1973, stagiar, și, din 1978, membru plin. Membru în Consiliul Uniunii Scriitorilor în perioada 2000-2013 și în Comitetul Director în perioada 2009-2010. Nominalizată la Premiul Uniunii Scriitorilor în 1997. Distinsă cu Premiul Uniunii Scriitorilor pentru volumul *Binoclul motanului Potifar* (2002) și Premiul Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor în 1992, 1999, 2003 și 2018; Meritul Cultural în grad de Ofițer, 2004; Meritul Cultural în grad de Comandor, 2010. Membru fondator al Societății Culturale „Lucian Blaga” Cluj-Napoca, 1990.

DOINA CETEA

POVESTIRILE DOINEI

amintiri, visuri, plăsmuiri

Antologie gândită și alcătuită de
Radu Constantinescu

Cluj-Napoca
2025

Cuprins

Prolog.....	5
-------------	---

CETICE

Prima suflare.....	11
Satul de vacanță.....	14
Miresme amare.....	20
Dincolo de fereastră.....	37
Cuvinte-madlenă.....	52
Radio la stâlp.....	55
Poezia și cosmonauții.....	57
Un glonț de la Gabriel.....	59

DINCOLO

Fotografii.....	71
Taximetrul roșu.....	86
Amarilis.....	103
Ochiul diavolului.....	109
Oglinda.....	132
Celălalt teritoriu.....	144
Eremia.....	152
Corbii.....	159
Cabina de duș.....	166
Un fir de fum albăstrui.....	183
Amanita.....	215
Peruca.....	223

Teiul	234
Moștenirea.....	239
Aspazia.....	248

PEREGRINĂRI

Șoaptele de dincolo de carte	263
Orașul pierdut	266
Moise sau Musa.....	266
Puțină istorie	267
Un culoar al timpului de doi kilometri.....	269
Tezaurul și îngerii săi.....	270
Un ceai fierbinte la +35 grade.....	272
Pământul frumoșilor cai	274
La Urgup, pe Lună	275
D-ale Ramadanului	276
Ermiți și biserici în piatră.....	278
Sfântul Simeon, cel de pe stâlp	281
Sfinții cu ochii scoși	282
Epilog clujean.....	285

PRIMA SUFLARE*

Într-o miercuri după amiaza, acum 73 de ani, era 25 noiembrie 1942, în casa preotului ortodox Emil Bendorfeanu din Cetea, preoteasa Iustina aducea pe lume al doilea lor copil, o fetiță pe care au botezat-o Doina. Nume pur românesc, care nu se putea traduce, așa cum era obiceiul pe atunci, când limba oficială în Transilvania era maghiara.

Doina eram eu.

În acele prime momente ale vieții, am inspirat adânc aerul curat și puternic de sub Totoi și Codrișoare. Prima răsuflare mi s-a impregnat definitiv în ființă și a reprezentat suportul esențial al existenței mele. De câte ori am simțit nevoia să îmi reîmprospătez această primă suflare, am revenit acasă, la Cetea.

Așadar, azi îmi serbez ziua de naștere. O aniversare care, pentru mine, înseamnă bucurie, dar și tristețe. Cu dureroasă strângere de inimă îmi rememorez faptul că în 25 noiembrie 1960, la securitatea din Oradea, tatăl meu, preotul Emil Bendorfeanu, își dădea ultima suflare, bătut și chinuit de organele de reprimare ale comunismului.

Preotul Emil Bendorfeanu a fost un tată și un om minunat. Cei mai în vârstă dintre Dvs. cu siguranță și-l

---

* Alocuțiune rostită în noiembrie 2015, cu prilejul inaugurării bibliotecii din satul Cetea.

amintesc. Iubea oamenii, iubea natura, iubea cărțile. În casa în care m-am născut și am copilărit, vechea casă parohială, o încăpere era destinată special bibliotecii. Acolo se afla și biroul tatălui meu. Dragostea lui pentru slova scrisă era pe măsura zicerii cronicarului Miron Costin: *Nu iaște altă mai plăcută și de folos zăbavă în viața omului, decât cetitul cărților.* Intrarea în bibliotecă se deschidea din veranda cu arcade în stil brâncovenesc, dar și din sufrageria casei, pe unde mă strecuram să-mi iau câte o carte pe care o citeam pe nerăsuflăte în umbra prunilor din grădină, sau, seara, la lumina slabă și tremurată a lămpii cu petrol. Dar cel mai mult îmi plăcea să citesc în turnul clopotniței, unde baciul Mihai a Costii, clopotar și sfăt al bisericii, își pusese un Țol plin cu paie. Când cerul se întuneca spre Scudu, el urca în turn și trăgea clopotele să împrăști norii. Eu stăteam cu cărțile alături, rămâneam cufundată adânc în poveste, apoi deschideam oblonul care dădea spre Țarină sau spre Cărcurați, Totoi și Bolton. Nu-mi era frică! Poate și pentru că îi aveam lângă mine pe Mihai Eminescu, Ion Creangă, Mihail Sadoveanu sau pe George Coșbuc. Din turnul bisericii puteam, prin lectură, să ajung la Humulești sau în Cetatea Sucevei, puteam să călătoresc pe întinsele oceane, în tainicele jungle africane sau în pustietatea nisipurilor din deșert. Turnul bisericii, grădina cu pruni și lampa cu petrol au fost în anii copilăriei sala mea de lectură.

Să revin, însă, la preotul Emil Bendorfeanu. În vara anului 1947, acesta a făcut o cerere către Direcțiunea

Fundațiilor „Regele Mihai I” din București pentru aprobarea deschiderii unor biblioteci sătești în Cetea și Valea Mare. A revenit asupra ei în noiembrie același an. Era mare nevoie de cărți pentru comunitățile pe care le păstora. Nu știu dacă i s-a răspuns la acea cerere, dar știu că a continuat să împrumute cărți din biblioteca personală multor copii, adolescenți și adulți, dornici de învățatură. Îi cunoașteți bine. Azi ei sunt medici, profesori, ingineri sau au alte meserii frumoase, precum și le-au dorit. Drumul afirmării lor profesionale a pornit și prin cărțile citite în adolescență la Cetea.

Dragi ceteni,

Biblioteca este un spațiu miraculos. Aici poți găsi răspunsuri la sumedenia de gânduri care te macină; aici, la fel ca într-o biserică, îți găsești liniștea sufletului. Și pentru că ne aflăm în fața Sfântului Altar, aș vrea să închei cu o mică parabolă: cu ani în urmă, fiul meu, școlar fiind, s-a întors de la aniversarea unui prieten și mi-a spus: colegul meu locuiește într-o casă goală. M-am speriat: cum adică, goală? Da, mi-a răspuns, nu aveau nicio carte. Morala pentru fiecare dintre noi: o casă fără cărți este o casă goală!

Mă bucur că de azi, 22 noiembrie 2015, Cetea va fi o „casă plină”. Biblioteca, care se va numi „preot Emil Bendorfeanu” a renăscut prin grija și devotamentul preotului satului. Datorită strădaniilor Sfinției Sale, vom avea alături, de acum înainte, noi prieteni, sinceri și devotați. Cărțile!

Bucurați-vă!

SATUL DE VACANȚĂ

Se zice că numele satului meu, Cetea, vine de la o „ceată” de bărbați, femei și copii care s-au stabilit la poalele versantului de sud al munților Plopișului. Cel puțin aceasta este etimologia pe care îmi place să o invoc atunci când vorbesc despre locurile natale... Era, zic legendele locului, prin anul 1300. Administrația acelor timpuri (se pare că nici pe atunci treburile nu ar fi mers ca pe roate dacă nu ar fi fost cineva care să supravegheze gospodărește bunul mers al obștii...) notează că localnicii, „ceteni”, au predat: oi, găini, porci și grâu. Așadar, încă din secolul al XIV-lea, ei formau o comunitate de luat în seamă. Casele construite din lemn, cu acoperișuri țuguiate, acoperite cu paie, aveau ferestre mici ca niște ghinde, uși groase să nu intre frigul, cuptoare mari în care se cocea pâinea, dar care încălzeau interiorul și casa.

La Cetea, de sus, de la biserică, se vede în depărtare lanțul de nord-vest al Munților Apuseni, cu Vlădeasa cea semeață, înzăpezită până în primele zile ale lui iunie. La vale, la numai trei kilometri, trece „drumul țării”, adică Drumul Național 1, care leagă Clujul de Oradea.

Am moștenit de la acei oameni aciuși acolo, între dealuri, acum 700 de ani pământul pe care îl calc

pe ulița satului, ulița strâmtă, Valea Seacă, Cocuț, Cercurați, Calea de bârne, Calea de strață și alte locuri pline de mister. Mi-aduc aminte cum în zilele calde de primăvară și vară, mama mă trimitea cu cele nouă oi pe care le aveam la păscut. Locul pe care îl alegeam era vechiul cimitir al satului, numit Radu. Acolo, se spune, a fost înmormântată căpetenia „cetei” celor veniți. Mă așezam cu capul pe ridicăturile de pământ acoperite de flori și iarbă înaltă, mătăsoasă, cruci nu mai erau de multă vreme, și citeam, în timp ce oile își vedeau de păscut. Priveam în înaltul cerului și-mi imaginam timpurile trecute. Când se lăsa seara, ne adunam acolo un grup de copii și povesteam despre strigoi, iele, femei despletite care pluteau noaptea deasupra cimitirului, ne înfricoșam unii pe alții în timp ce mâncam măcriș, porumbele, măceșe, prune și corcodușe din tufele și copacii care creșteau prin împrejurimi. Stăteam adesea cu prietenii mei culcați pe spate pe movilele vechiului cimitir, ne uitam cum trec avioanele și lasă dăre albe pe cerul albastru și visam că într-o zi vom fi și noi acolo, sus, și vom călători prin lume. Unii dintre prietenii mei au ajuns doar până la Oradea și s-au minunat de cele văzute, alții au plecat în America să își caute norocul și cred că l-au găsit, pentru că nu au mai dat niciun semn că ar vrea să se întoarcă în satul din care au pornit.

Dar oriunde ai ajunge, nu cred că poți uita locul din care ți-ai tras prima respirație în clipa venirii pe lume. Atunci plămânii s-au umplut cu viață și, de câte ori simți nevoia să reînvie, te întorci în acel spațiu „să-ți

încarci bateriile”, cum ne place să spunem, să bei apă dintr-un anumit izvor pe care l-ai descoperit din întâmplare, hoinărind pe dealuri sau prin pădure. Eu revin de câte ori pot pe ulița dealului unde am copilărit, pe ulița strâmtă, mărginită de tufe uriașe de porumbele și măceșe, de puiți de prun și de măr sălbatic. Mă întorc la Valea Seacă, pe care, contrar numelui, curge apa repede și rece a pârâului care străbate satul, mă întorc la mormintele părinților mei. Tatăl meu a fost preot, iar mama învățătoare. Niciunul nu-și trăgea rădăcinile din Cetea. S-au aciuit și ei, tineri fiind, în acel loc frumos și liniștit, unde au rămas până la moarte. La fel cum, înainte de 1392, de când datează prima atestare documentară a satului, se adăpostise aici ceata condusă de căpetenia lor, Radu, și care a rămas acolo tot până la moarte.

Mi-aduc aminte din copilărie când zeci de căruțe încărcate cu saci de grâu scârțâiau pe drum sub greutate, ducând cota de produse a satului la Borod, tot la fel cum strămoșii mei își duseseră dărilor la administrație. Istoria se repetă. Tata și mama mi-au povestit că în timpul războiului grupuri răzlețe de soldați ruși, care se abăteau de la „drumul țării” prin satele învecinate, au ajuns și în Cetea, și au luat de aici porci, găini, țuică bineînțeles și tot ce mai găseau, cote date de această dată războiului. De la noi au plecat cu toate ceasurile găsite în casa parohială, cu plăpumi și perne, pe care le-au încărcat în trăsura tatei, au înhămat caii noștri scoși cu zgomot mare din grajd și duși au fost. Aveam

și un câine, Azor care, prieten fiind cu caii, a plecat după ei și după trăsura plină cu ruși. S-a întors acasă după mai multe săptămâni, slab și bolnav. Trăsura și caii plecașeră, cum ziceau soldații, spre Berlin. Numai că după câteva luni tata și-a recunoscut caii și trăsura la Aleșd, la numai 15 kilometri de casă. Le cumpărase cineva cu țuică, de la soldați.

În Cetea, oamenii au trăit dintotdeauna modest. Erau agricultori, mineri, mecanici. Ba chiar toate la un loc. Adică mergeau și lucrau la mina din Șuncuiuș, veneau acasă și arau, semănau, strângeau recolta, creșteau animale, iar dacă li se defectau uneltele tot ei erau cei care le reparau. Dealurile care înconjoară satul pe o parte, cu înălțimile sale, le-au asigurat, de-a lungul timpului, și protecție, și hrană. Eram adolescentă când am auzit prima dată de colectivizare. Sătenii vorbeau în șoaptă pe uliță, ferindu-se de urechile „de după garduri” să-și spună deschis părerea despre colectiv. Nu înțelegeau ce le aduce ziua de mâine și nici nu acceptau să-și dea din propria ogradă vaca, vițica, oile și calul, singurul cal, dar nici hectarul de pământ din care își hrăneau familia. Țin minte cum erau adunați seara la căminul cultural și cum venea învățătorul cu un propagandist de la oraș ca „să-i lămurească” să intre în colectiv. Tatăl meu era exclus de la aceste întâlniri. „Popa” scria petiții pe la regiune prin care arăta că satul este sărac, că aici nu poate fi vorba de o asemenea asociere, că mai bine ar fi să se facă ferme de animale și să le lase pământurile, puține și lipsite de calități agricole. Să fie trecut satul, scria

tatăl meu mai departe, alături de satele de pe dealurile alăturate ca necorespunzător gospodăriilor colective. N-a fost să fie așa... Ambiția câtorva consăteni, dorința lor de a se răzbuna pe mica bunăstare la care ajunseseră unii din colectivitate, a fost mai puternică. Delațiunile lor insistente, conspirațiile la adresa preotului îndărătnic, au dus la un final distrugător pentru familia mea. Într-o zi de noiembrie a anului 1960, tata a fost luat de acasă, dus la Oradea și adus înapoi, peste două zile, în sicriu. A fost înmormântat în curtea bisericii în care slujise timp de 30 de ani. Speriat, tot satul a înțeles ce se petrece.

În 1961, Cetea intrase în rândul satelor colectivizate. În anii aceia, ai colectivului, prietenii mei au plecat la școli, la oraș, uitând cum miroase pământul dimineața sub picăturile de rouă, cum împrăștie mirosuri amețitoare ieslea plină de fân, cum se apleacă leneș cumpăna fântânii și urcă încet găleata plină de apă neînceptută, strălucind în lumină, cum vaca își linge vițelul umed, proaspăt fătat, cum cloșca își apără puii și de umbra uliului ce se învârte în înalturi, dar și de vulpea ce ar putea pândi ascunsă în hulugi. De toate au uitat. Bătrân, amețit de atâtea schimbări, satul meu se mișcă greoi între un mal și altul al apei prinsă acum în chingi de beton. Noul canal, care înlocuiește vadul cu sălciile plângătoare, răchita amară, urzicile usturătoare, tufele ghimpoase de sus de pe deal, seamănă cu Marele Zid Chinezesc. Satul, îmbătrânit și amețit de schimbări, se leagănă, parcă, între un timp și altul. Știrile derutante care le vin țăranilor prin cablu, cuvintele care

îi învăluie dar pe care nu le înțeleg, manelele care au înlocuit versurile și cântecele știute, toate la un loc sunt ca un cocoloș de mămăligă pe care nu poți să-l înghiți, dar nici nu poți să-l scuipi în iarbă. Bucata de pământ, lacomă și ea, îi înghite rând pe rând, ochiurile geamurilor se umplu de praf și de păianjeni. Țâțânilor porților ruginesc. Acolo nu mai stă nimeni. Ți se șterg din memorie nume, obraji, ochi, zâmbete și ajungi în satul în care te-ai născut și ai crescut ca un străin pe care nu l-au învăluit nicicând tainele și misterele locului. Asculți în biserică cum preotul rostește Maria, Ana, Ileana, Alexandru, Ioan, Ioan și privești în jur, căutându-i. Tinerii satului vin de la oraș, duminica și în alte sărbători, vin să se odihnească și trec răsând peste pământul din care cresc buruieni, trec pe lângă bătrânii care se sprijină în bote fără să-i privească, trec pe ulița principală a Cetei, acum asfaltată, cu mașini elegante, cumpărate din banii făcuți la căpșuni în Spania, la tencuit case în Italia, la vândut ziare în Franța, sau din agricultură, dar nu la ei acasă, ci în Austria și Germania.

De sub păduricea de brazi cu miros puternic de rășină care domină Cetea de pe dealul Totoiului, privesc casele în care nu mai arde focul. Satul, odinioară vatră de existență, a devenit sat de vacanță. E bine și așa, zic, și ascult cucul, pupăza, mierla neagră; din când în când, aud fazanii și bufnița, iar din depărtare, dinspre Valea Cailor, se văd fulgere, semn că vine ploaia.